

До Председателя на научно жури, определено със Заповед № РЗЗ-4301 от 10.08.2021г.
на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“

Приложено представям: Рецензия

по конкурс за заемане на академична длъжност **доцент**.....

област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.1. Социология , антропология и науки за културата

научната специалност „Културна антропология – Нематериално културно наследство и
културни политики“

обявен за нуждите на ПУ „Паисий Хилендарски“ , в ДВ, бр. 40/14.05.2021 г.

Рецензент: ...Райна Димитрова Гаврилова, проф. д-р.....

Научна специалност: **Теория и история на културата – историческа антропология**.....

Институция...**СУ „Св. Климент Охридски“**, **Философски факултет, катедра История и
теория на културата**.....

Адрес и контакти:

Пощенски адрес:... Цар Освободител 15, София 1000.....

Електронен адрес: rayna.gavrilova@gmail.com

Телефони: ...0887935679

*Рецензията е съставена в съответствие с
изискванията на ЗРАСРБ и Раздел III /Раздел IV от
ППЗРАСРБ – Условия и ред за заемане на
академична длъжност „доцент“ / „професор“*

РЕЦЕНЗИЯ

на гл. ас. д-р Елица Руменова Стоилова, кандидат в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“, област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

I. Анализ на кариерния профил на кандидатката

Кандидатката Елица Стоилова от формативния си период демонстрира интерес към изследването на общностите от различни гледни точки, за което свидетелстват придобитите едновременно бакалавърски степени по етнология и социология – възможност, предоставена от близкото и плодотворно съжителство на специалностите в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ). Тази ориентация е допълнена със специализация (2002 г.) във френския университет Лион II, който има стари традиции в поддържането на тази симбиоза и с приближаване до антропологията и културологията. През следващите години Елица надгражда магистърска програма по мениджмънт (ПУ) и докторантура в Техническия университет в Айндховен (Нидерландия) и ПУ. Елица започва професионалния си път като хоноруван (2010 г.), а от 2012 и до настоящия момент – редовен асистент в катедра „Етнология“ на ПУ.

II. Общо описание на представените материали по конкурса.

Елица Стоилова е представила всички изисквани от Закона за развитието на академичния състав и правилника на ПУ документи (освен заповедта за назначаван на журито, но тя беше представена отделно от катедрата, обявила конкурса). Запознах се с всички документи и тяхната изрядност ми дава основание да предложа настоящата рецензия.

Кандидатката изпълнява минималните национални изисквания към научната дейност за заемане на академичната длъжност доцент (415 точки при изискван минимум 400). Всички описани и калкулирани в таблицата дейности са доказани с приложените материали; публикуваната дисертация може да бъде видяна онлайн. Представената от Деканата на Философско-историческия факултет бележка удостоверява, че Елица покрива и изискванията на ПУ както в разделите научна дейност и преподаване, така по отношение на участието в изследователски и образователни проекти.

III. Оценка на научните трудове на кандидатката за цялостното академично развитие.

Между 2011 и 2021 г. Елица Стоилова е публикувала 19 научни труда; 10 от тях са предложени за участие в конкурса, и не са части от докторската дисертация. Те включват една монография *Празниците и фестивалите на храните: валоризация на локалното кулинарно наследство*, 2021 г.; една глава от монография, 2 студии и 7 статии (6 самостоятелни и една в съавторство); една на английски и една на френски език. Текстовете отразяват еволюцията на интересите на кандидатката оформил кръг, в което се срещат материалната култура (най-вече хранителните продукти), преживяването, общностите и социално-икономическото развитие. Както изборът на темите за изследване, така и методите определено се вписват в полето на антропологията. Като централна тема, особено в публикациите от последните пет години се открояват фестивалите на храни. Те се оказват – убедително доказано от кандидатката – кондензирано социално явление, в което се откриват патримониализацията, неолокализма, икономиката на преживяването, демографските трусове, икономиката в мащаб и изобщо постмодерната ситуация, видяна не като изследователски обект, а като форма на живеене. Статиите „*Фестивалност и конструиране на локалното културно наследство*“ (2017), „*Food festivals as cultural experience economy*“ (2018), „Села и публични чествания: фестивализация на кулинарните традиции“, (2019) се фокусират върху различни аспекти на това събитие. Свързана, но самостоятелна посока на изследване е ролята на репрезентативните системи (образи, устна традиция) в конструирането или поддържането на общността и нейното наследство, било като метафори, било като мобилизиращи инструменти (статиите „Образи на планината“ и „Заветът на художника“). Като цяло, изследването на изобретяване на нови стари наследства в процес, и то развиващ се пред очите ни, особено сред местните общности е сред централните приноси на Елица и се оказва важна перспектива, в която освен чисто познавателната стойност са заложили важни изводи, които да послужат за мост между националните и регионални политики и усилията на отделни актьори.

Последното обстоятелство сигнализира важен аспект на научната и преподавателска позиция на Елица Стоилова, а именно интерес към актуалността и мястото на учените в нея. Споменатите научни трудове са плод на последователен и методичен изследователски труд било в библиотеката или интернет, било на терен, но тяхната стойност, а и изобщо академичното присъствие на кандидатката се вижда особено ясно в последователните и усилия да свърже собствената си работа с аудиторията, колегите и партньорите. Споменатите по-горе контакти с чужди изследователски традиции във Франция и Нидерландия още във формативните години са убедили Елица в необходимостта от контакти и проекти. Фактът, че не само дисертационният ѝ труд, но и редица статии са публикувани на чужди езици е

доказателство за тази констатация. Между 2005 и 2021 г. тя се включва в 14 проекта, 6 от които международни като участник, а в един от последните –“Виртуална разходка в Тютюневия град” (2020- 2021) и като ръководител. Ангажирането едновременно в научна и научно-приложна дейност е важно изискване пред преподавателите днес и това е съществен плюс в биографията на кандидатката.

IV. Оценка на монографичния труд, представен за участие в конкурса

Елица Стоилова е представила за участие в конкурса монографичен труд озаглавен „Празници и фестивали на храните: валоризация на локалното кулинарно наследство“, публикуван през 2021 г. Темата стана обект на интерес в последните десетина години, но това е първото системно изследване и което е по-важно – авторката заявява във въведението намерение да подложи този сравнително нов феномен на критичен анализ, надхвърлящ както описанието, така и лесните и банализирани псевдо-патриотични коментари; както безвременността на класическата етнология, така и едрите щрихи на социологията.

Структурата на работата следва класическия подход на представяне и анализ на предмета на изследването; разполагане в теоретична и интерпретативна рамка и влизане в конкретен случай, който да провери и допълни формулираните хипотези, наблюдения и заключения. Фактът, че текстът е публикувана книга е наложил да бъдат минимизирани чисто академичните атрибути като формулиране на цели и хипотези, преглед на съществуващата литература, изясняване на методите. Споменавам това без да го отправям като критика, но например не ми стана ясно дали авторката познава проекта и публикацията на колеги от Институтите по биоразнообразие и екосистемни изследвания и за етнология и фолклористика при БАН *Агрокултурни трансформации в условията на европеизация и глобализация*. София, 2018 г., където се третират много от темите, засегнати в монографията, макар само една да се занимава конкретно с фестивали.

Въведението на работата аргументирано показва, защо тази тема е важна и още тук въвежда и свързва ключовите термини на работата: колективна памет, локална идентичност и нейното конструиране, наследство и патримониализация, фестивализация, глобализация. Изброявам ги, защото дори простото им нареждане един до друг дава добра представа за методологическия кръг, от който Елица черпи обяснителни модели и теории. Трябва веднага да кажа, че в хода на работата са добавени, макар и накратко и други пояснения за подхода ѝ. Като цяло, дори и без конкретно посочване, методологическата рамка на изследването е ясна. Тук са посочени накратко и задачите, които работата си поставя: идентифициране и описване

на особеностите на клас събития; изследване на валоризирането на продукт, нов за мисленето на наследството в българската култура; наблюдение и интерпретация на конкретен случай.

Първа глава, „*Специфики на кулинарните празници и фестивали: храна, локалност, празничност и идентичност*“¹ оглежда хранителните фестивали в България, като последователно дискутира времето, пространството, темите, организаторите и програмите на кулинарните празници. Този преглед далеч не е просто описание, а интерпретира елементите, които участват в процеса на конструиране на местното наследство. Към очакваната връзка с фолклора, християнските традиции и исторически събития и личности, се добавят изненадите от еkleктиката на фестивалните програми, териториалната и сезонна приемственост и т.н. Находки са реанимирането на архетипното честване на плодородието, абсорбирането и усвояването на регионална идентичност от локални общности (прасковите в Гавраилово); постепенното наместване на *cuît* сред доминиращите теми за *сри* (пълнената чушка в Левски); добре обоснованата теза за флуидността на празниците - преминаването на елементи на частния празник в общия и обратно (с. 34). Откъсите от разкази на респонденти, позволяват да се навлезе една стъпка по-навътре в интенциите зад фестивалите (*“Изобицо хората имат нужда да бъдат заедно и да се чувстват част от традицията на местата, където са родени”* - с. 27 – едно изречение, което би могло да е мото на цялата работа). Едновременно с това те дават представа и за процеса на разпространение на събитията (*„Лежа си една сутрин в леглото и слушам радио. Тук такъв празник, там – онакъв“* – с. 35). Особено интересни и поне за мене неизвестни са материалите за регионалните и етническите празници, които поставят цяла поредица въпроси, третирани по-долу в текста. Приветствам и тезата на авторката, че малко използван ресурс са фестивалите мислени и замисляни по-широко, като „специфични екосистеми. Подобно по-екологично ориентирано мислене би разкрило и богатството на етноботаничното познание и това на етноекологията, които не само са част от по-стари традиции, но са опит и знания, свързани с производството и консумацията на местни и сезонни храни“ – с.43).

Втора глава „Фестивализация, неолокализъм и гастролокализъм“ е методологическа и централна за работата. Въвеждат се понятия, две от които вече са утвърдени в науката (фестивализация и неолокализъм) и един неологизъм – *гастрокализъм*, който въвежда авторката и съм срещала само веднъж и то като прилагателно – гастролокален. Моделът, разбира се, тръгва от майката-термин *гастрополитика*, изкован от Арджън Ападурай, но гастролокализъмът, дефиниран и приложен от Елица намирам за приносен и работещ инструмент. В тази глава се дискутира и съпоставката с подобни фестивали от

¹ Позволих си да добавя двоеточие, което липсва в текста – Р.Г.

социалистическия период, но авторката не се съгласява с Евгения Троева – водещ авторитет в тази работа – за съществуваща приемственост и търси (и намира) аргументи в тотално променената социо-икономическа среда. За мене беше особено интересно (макар и съвсем кратко) обяснението за униформизацията на кулинарните фестивали като проява на фестивализацията като, по-същество, нова форма на празничност. Много интересни са и наблюденията върху флуидните и променящи се идентичности като важен ключ за разбиране на значението на феномена (с. 84).

Трета глава „Изследване на случай: „Куртово Конаре фест“ се вглежда в детайлите на патримониализацията случваща се там, тръгвайки от историческите обстоятелства, минава през митологизацията и деконструира събитието, за да огледа тезите, разгледани във втора глава. Главата е образцово плътно описание в духа на историческата антропология, микроисторията и антропологията. Привлечени са свидетелства от разнообразни по време текстове, включително от интервюта, като авторката проследява как е възникнала и укрепнала идеята и е еволюирало отношенията на мастните хора. Този случай е документ, но и градиво за все по-укрепващата линия на цялостен културологичен анализ, който далеч по-добре отговаря на тенденциите на съвременната наука.

Заклучението обобщава дълбинното изследване на случая, но предложените изводи са валидни за цялата работа. Формулирано е много важното наблюдение, че както изобретяването на местното наследство чрез комбиниране на различни елементи на традиционната култура и историята, така и фестивалът като форма, в която се проявява, стават възможни чрез взаимно договаряне. Това обяснява потенциала и значителните възможности на този нов тип събития за консолидиране на общности и идентичности (с. 144).

Разглежданият труд е самостоятелно, оригинално изследване, което удовлетворява напълно очакванията към един хабилитиращ се учен. Предложени са анализ и интерпретация на кулинарните фестивали като инструмент за конструиране на местна, териториална идентичност и като форма на новата празничност като цяло – приносен подход, изграден върху солиден емпиричен материал².

V. Цитиране на публикациите на кандидатката в националната и чуждестранна литература.

² Книгата е вече пред читатели, но учителят-коректор у мен забеляза, че програмата е коригирала думата „травестия“ на „траверсия“ (с. 82 и 83) и в някои евентуални бъдещи издания трябва да бъде упражнен контрол над машината.

Елица Стоилова е установила и посочила три цитирания в издания, индексирани в Скопус, и две цитирания в издания с научно рецензиране.

VI. Комплексна, качествена оценка на учебно-методическата и преподавателската дейност, вкл. научно ръководство на студенти, докторанти, специализанти.

Биографията и списъкът от публикациите на Елица Стоилова недвусмислено представя завършен учен. Поканата за водене на семинари на студенти в ПУ първо като хоноруван, а после и като редовен асистент показва увереността на катедрата в нейните преподавателски и личностни качества. Тя разработва нови курсове и редовно обновява съществуващите; работата ѝ в разнообразни проекти не само поддържа висока компетентност, но ѝ дава поглед върху съвременното състояние на полето и достъп до различни мрежи на свързване на науката с практиката – безспорен плюс за нейните студенти.

Научните публикации на Елица следват изграждането на собствена изследователска област. Тя познава съвременната литература в антропологията, социологията и икономиката; владее инструментите на академичното писане и поддържа стабилен ритъм на публикуване. Работите ѝ са оригинални и винаги дават принос към знанието.

VII. Критични бележки и препоръки.

Нямам.

VIII. Обща оценка за съответствието на кандидата Закона за развитие на академичния състав и Регламента за заемане на академични длъжности в ПУ „Паисий Хилендарски

Научната продукция и преподавателска дейност на Елица Стоилова удовлетворява напълно задължителните условия, критериите и наукометричните показатели, изисквани от Закона за развитие на академичния състав и Правилника на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

IX. Заключение – отговаря / не отговаря на задължителните и специфични условия и наукометрични критерии – за академичната длъжност „ДОЦЕНТ”/ „ПРОФЕСОР”.

Като взимам предвид казаното по-горе, отговорно заявявам, че Елица Стоилова отговаря на условията и изискванията за заемане на длъжността „доцент“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и убедено ще гласувам „за“.

Райна Гаврилова

София, 05.10.2021 г.

